

Segona intervenció d'Enoch Albertí

Efectivament, tal com ha insistit el senyor Gasòliba, des de la perspectiva europea, la clau d'aquest assumpte és que correspon a l'interior de cadascun dels estats decidir com ser present a les institucions europees. I això ha estat així des dels inicis de les comunitats i és així encara avui; la qual cosa no vol dir que, des de la Unió Europea mateix, no es puguin obrir algunes possibilitats per intervenir directament les regions en les decisions que s'han de prendre en els diversos processos de decisió que hi tenen lloc. I en aquest sentit, sí que s'han produït avenços significatius, que voldria concretar en un exemple que hem tractat molt per sobre i que pot tenir importància en el futur proper: es tracta del procediment de control del principi de subsidiarietat. Vostès saben que si finalment entra en vigor el Tractat —i es diu fins i tot que encara que no entri en vigor el Tractat aquesta part es podria aplicar quasi d'una manera immediata; vull dir que no cal esperar a la ratificació completa del Tractat perquè això pugui ser d'aquesta manera— les iniciatives legislatives que vulgui prendre la Comissió hauran de passar pels parlaments dels estats membres. I els parlaments dels estats membres podran emetre un dictamen de tal manera que si hi ha un determinat nombre (una tercera part) d'informes desfavorables o que presenten objeccions, aquesta iniciativa haurà de ser retornada a la Comissió perquè sigui reconsiderada. Això no vol dir que la Comissió, després, no pugui

tornar a tramitar exactament la mateixa iniciativa, la qual cosa, no obstant això, si bé des del punt de vista jurídic seria possible, des del punt de vista polític, resultaria més difícil.

Quina és la possible intervenció que poden tenir aquí les regions legislatives? Un dels protocols que s'han elaborat juntament amb el cos del Tractat preveu que cada estat, si els parlaments regionals així ho volen, pugui intervenir en aquest procés. De manera que el Parlament de Catalunya podria emetre un dictamen sobre si una determinada iniciativa legislativa de les comunitats l'afecta, i l'afecta negativament. El problema és a qui es dirigeix aquest dictamen, perquè no aniria directament a la Comunitat Europea, sinó que hauria d'integrar-se en l'opinió que les Corts Generals, el parlament espanyol, el dirigessin al seu torn a les institucions comunitàries i específicament a la Comissió. Però aquesta decisió depèn únicament i exclusivament d'Espanya, de les Corts Generals. I hi haurà llocs, i Alemanya és un d'ells, on les regions legislatives, o els *länder* en aquest cas, a través de la seva participació directa en la segona cambra o Bundesrat, disposaran d'una veu pròpia i específica en aquests processos de decisió; i en canvi, el Senat espanyol no és un senat que representi directament les comunitats i, no obstant això, podrà emetre també el seu dictamen en aquest àmbit, de manera que caldrà veure si recull, i com ho fa, la posició de les comunitats autònomes. Per tant, el que fa el Tractat Constitucional és obrir possibilitats. Que s'aprofitin, o no, aquestes possibilitats, i com s'aprofitin, amb quin grau d'efectivitat, són qüestions que depenen de decisions que es prenguin a l'interior de cada un dels estats. El mateix passa amb la participació al Consell de Ministres: és possible que un conseller català pugui presidir la delegació espanyola al Consell de Ministres, no hi ha cap obstacle, i no cal que entri en vigor el Tractat per a això. El Govern del Regne Unit, de vegades, ha enviat ministres escocesos que formaven part de la delegació, i els belgues, fins i tot, han arribat a presidir el Consell: durant la presidència belga del 2003, si no ho recordo malament, hi havia reunions del Consell de Ministres de la Comunitat presidides per un ministre belga regional, flamenc o való, segons la matèria que s'estigués tractant, i, per tant, d'acord amb la formació concreta del Consell de Ministres. En canvi, a Espanya, no ha estat possible que els consellers de les comunitats autònomes acompanyin el ministre corresponent formant part de la delegació espanyola fins al desembre de 2004 i en una posició de mer espectador: no pot demanar la paraula si no és amb el consentiment del ministre corresponent, etc. Per tant, com s'utilitza aquesta possibilitat és un afer que s'ha de decidir en l'àmbit intern. I això ens porta, al meu entendre, a la qüestió fonamental: a la vegada que s'han d'anar fent esforços perquè aquestes possibilitats siguin cada vegada més grans, també s'ha de treballar perquè el propi estat faci el que ha de fer. I cap d'aquestes dues línies de treball representa dificultats especials des d'un punt de vista jurídic o tècnic.

Hi va haver en el procés convencional una proposta, l'informe Lamassoure, sobre la delimitació de competències entre la Unió Europea i els estats membres, que no va sortir perquè, entre altres coses, s'hi va oposar de manera aferrissada el senyor Méndez de Vigo,

esmentat abans pel senyor Gasòliba. En una versió intermèdia d'aquest informe es va proposar —i finalment no es va aprovar, però va anar relativament de poc, i, per tant, és un projecte que no està mort al meu entendre, encara—, es va proposar crear un Estatut de «regió associada a la Unió Europea», estatut que podien tenir determinades regions, segons que ho decidissin els mateixos estats. Aquest estatut portaria aparellats determinats drets d'intervenció directa, que no passessin pels estats: per exemple, l'obligació de la Comissió de consultar aquestes regions associades a la Unió, quan volgués emprendre iniciatives que poguessin afectar els seus interessos o les seves competències; o la possibilitat d'acudir directament al Tribunal de Justícia sense haver de passar per l'estat corresponent, sense haver-ho de demanar al seu Govern; o la possibilitat de poder emetre un informe directament a la Comissió sobre les seves iniciatives en el procés de control del principi de subsidiarietat sense, per tant que l'opinió o el dictamen dels parlaments regionals hagi de formar part necessàriament de l'opinió del parlament de l'estat. Per tant, aquesta proposta eixamplava encara més les possibilitats de decisió. Jo crec que això, tard o d'hora, acabarà caient. Poden passar més o menys anys, però és tal el pes que tenen les regions en la construcció europea, i és tal la necessitat de democràcia i de respectar les poblacions que té el procés d'integració europea, que és una qüestió que, com una fruita madura, tard o d'hora acabarà caient. La Unió Europea no accepta que els estats actuïn de qualsevol manera; la Unió Europea és cega davant l'estructura constitucional interna de cadascun dels estats, tot i que va eixamplant les possibilitats de participació de les regions en els seus processos de decisió; però, per exemple, la Unió Europea no accepta de cap de les maneres estats que no respectin drets fonamentals, o estats que no tinguin institucions democràtiques. Això són condicions indispensables, no només per ingressar a la Unió, sinó també per mantenir-s'hi. I, si no, que ho expliquin al Govern austríac, que es va haver de veure sotmès, durant un temps, a l'escrutini de la Comunitat, quan Heider va formar coalició per governar. Finalment no va passar res, però haurien pogut suspendre els drets de participació del Govern austríac a la Comunitat. I aquesta profunda arrel democràtica, aquest profund respecte per l'opinió de les persones, dels ciutadans, dels pobles, que es té a la Unió Europea, jo crec que acabarà menant a un estatus propi a les regions en l'àmbit comunitari.

L'altra línia de treball en la qual s'ha d'insistir i perseverar és convèncer el propi estat perquè faci el que ha de fer. Espanya no es pot presentar a la Comunitat com un estat unitari, o com si no tinguéssim una Constitució que reconeix autonomia política i un conjunt important de competències a les comunitats autònomes, i entre elles Catalunya, i en alguns aspectes amb caràcter, fins i tot, diferencial. Per tant, Espanya s'ha de comportar a la Comunitat com el que és: com un estat compost i complex, que té una Constitució, que reconeix un nivell de govern territorial bastant potent. I això ens correspon a nosaltres, és una feina que s'ha de fer des de dintre: reconvertir realment la cultura institucional i política des del centralisme i l'uniformisme imperants als darrers segles fins a una altra basada en

el pluralisme i el respecte de la diversitat. Jo crec que aquest és un repte històric: transformar la inèrcia de dos-cents anys d'història —dic dos-cents anys per fixar la data en l'inici de l'Estat constitucional, però segurament podríem tirar encara cent anys més enrere— de construcció d'un estat fortament centralista sota un patró unitari en un estat que reconegui i actuï amb naturalitat reconeixent que existeix un nivell territorial de govern amb unes comunitats que tenen una forta autonomia política.